

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Параскева Манчева, д.м.н.,
Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ – Варна,
Факултет по Обществено здраве

на дисертационния труд на Елена Крайчева Иванова в област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве и докторска програма „Управление на здравните грижи“, с тема на дисертационния труд „Неконвенционалните методи за благоприятно въздействие върху човешкото здраве и обучението на специалистите по здравни грижи“.

1. Общо представяне на процедурата

Съгласно Заповед № Р-109-73/07.02.2022г. на Ректора на МУ-Варна, съм определена за член на Научното жури и да подготвя Рецензия относно научния труд в изпълнение на докторската програма по Управление на здравните грижи. Комплектът от материали на хартиен/електронен носител, който получих в срок напълно съответства на изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“, съгласно Правилника на МУ-Варна. При подробното ми запознаване с тях не установих нарушения на процедурата по присъждане на ОНС „Доктор“.

2. Кратки данни за кариерното развитие на докторанта

Елена Крайчева Иванова завършва през 1994 г. шуменския полувисш медицински институт със специалност „Медицинска сестра – общ профил“, а през 2000 г. и ОКС „Магистър“ по специалност „Кинезитерапия“ в Русенски университет „Ангел Кънчев“. В Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Варна надгражда своето образование с магистърска степен по управление на здравните грижи (2013г.), а понастоящем приключва специализацията си по „Медицинска педагогика“. Трудовата ѝ кариера като медицинска сестра стартира в Отделение по физиотерапия и рехабилитация и продължава в Отделение за неспецифични белодробни заболявания към Обединения районен болничен комплекс в гр.Шумен до 1995 г.

Академичният път на Елена Иванова започва през 2001г., когато постъпва като асистент в Медицинския колеж, тогава ситуиран в гр.Добрич, и пет години по-късно заема позицията на асистент в УС „Рехабилитатор“ в Медицински колеж-МУ-Варна. Участва в преподаването на дисциплините „Кинезитерапия“, „Ерготерапия и ергономия“, „Лечебен масаж“, „Кинезиология“, „Патокинезиология“ и „Мануално-мускулно тестване“ на студентите от специалност „Рехабилитатор“, обучаващи се в Медицински колеж-МУ-Варна.

Ас. Елена Иванова до момента има 29 участия в национални и международни форуми, завършени 23 курса следдипломно обучение и представени 31 пълнотекстови публикации в български и международни научни списания. Ангажираността с темата за неконвенционалните методи проличава в научните разработки на докторантката през последните три години чрез активно участие в курсовете по Ароматерапия (УЦИМ-МУ-

Варна), Аюрведа, Традиционна китайска медицина (2018), водени от международните партньори на МУ-Варна - съответно д-р Наушад (Индия) и д-р Фенни Юнита (Индонезия), както и с видео-доклада в Юбилейната конференция на Университетския център по източна медицина-МУ-Варна през м.ноември, 2020 г.

Ас. Елена Крайчева Иванова членува в Асоциацията на Физиотерапевтите в България, ползва руски и английски език.

3. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд обхваща набиращия скорост актуален и значим за страната проблем за методите на комплементарната медицина, разгледани в контекста на индивидуалното и общественото здраве. Тезата е с насоченост към обучението на професионалистите по Здравни грижи и по кинезитерапия в частта неконвенционални методи и разгръщане на образователния ресурс на тези медицински специалисти в клиничната им практика. Разработваният проблем е значим в научен и в практико-приложен аспект, поради това че се отнася до проучване на световния опит и сравнението му с българския в областта от здравните грижи. Значимостта нараства съществено с предложенията за въвеждане на неконвенционалните методи не само в професионалното направление по Здравни грижи, но и в кинезитерапевтичната практика, предвид тясната свързаност на дейностите, залегнали в квалификационната характеристика на кинезитерапевтите и спецификата на тяхното обучение, вкл. и липсата на научни разработки в тази посока. Дисертационната разработка е безспорно както актуална, така и дисертабилна и е обоснована от докторантката чрез поставените в изследването цел и задачи. Трудът е уникален за страната в областта на разглеждания проблем със значителни теоретично-познавателни и практико-приложни приноси с оригинален характер и запълва празнота в тази сфера на научното познание и практика.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 167 страници. Структурата му е логично конструирана, балансирана в четири глави и включва: въведение, литературен обзор (първа и втора глава), цел, задачи, хипотези, обект и предмет, както и материал и методи на изследването (трета глава), собствени резултати (четвърта глава), основни изводи, приноси и препоръки, използвана литература и 4 приложения. Научната разработка и нейните резултати са добре онагледени с 17 таблици и 91 фигури.

5. Литературен обзор

Литературният обзор е целенасочен, обстоен и добре структуриран. Демонстрирана е широка и актуална осведоменост на дисертантката, както и способност за критична оценка, обобщаване, систематизиране, задълбочено анализиране и сравнително интерпретиране на научната литература в изследваната област. Постановката на проблема е изложена в две глави: първа глава „Конвенционална и неконвенционална медицина – определение, историческо развитие, правно регулиране на методите на въздействие“ и втора глава „Обучението по здравни грижи – професионални компетенции за практикуване на неконвенционални методи“. В първата глава е направен опит за дефиниране на понятията за комплементарна медицина и за неконвенционални методи. Разгледани са историческите аспекти на зараждане, разпространение и практикуване на неконвенционалните методи,

както и тяхната законова рамка в българската и световната практика. Втората глава е посветена на обучението по здравни грижи и професионалните компетенции на специалистите по здравни грижи в контекста на неконвенционалните методи.

От литературния обзор се добива представа за добрата осведоменост на докторантката, познаването на проблемите и способността за критично оценяване и използване на съществуващата информация. Това се вижда и в следващите глави на дисертацията, където литературата се ползва критично при интерпретацията на собствените данни и изводи.

Използваните съвременни източници илюстрират много добра литературна осведоменост и актуална информираност на автора. Значителна част от цитираната литература е от последните 5 години.

6. Цел и задачи

Въз основа на литературния обзор обосновано са формулирани основните задачи на дисертацията. Изложеното в дисертационния труд отговаря на поставените цели и изброените задачи. Целта на настоящия труд е ясно и точно дефинирана, изведена от задълбочения преглед на литературата и идентифицираните в литературния обзор нерешени проблеми. Изведени са шест основни задачи, насочени към постигане на основната цел – проучване на информираността и отношението към неконвенционалните методи за благоприятно въздействие върху човешкото здраве при вземане на решение за приложението им в обучението на специалистите по здравни грижи и в тяхната клинична практика. Те са логически последователни и обхващат в пълнота поставения проблем. Обектът и предметът на дисертационния труд са точно определени. Работните хипотези са ясно формулирани и са в съответствие на поставените задачи.

7. Материал и методи

Методологията е подбрана адекватно на поставените задачи. Методите включват анализ на документи и литературни източници, пряко индивидуално анкетно проучване, използващо специално разработен за целта инструментариум. Дефинираните постановки, приетите допускания при изследването са основателни, а получените резултати и изводите са правилни. Приложените статистически методи са подбрани удачно съобразно търсените зависимости. Всичко това гарантира надеждност на резултатите от собственото проучване и коректно извеждане на изводи от научната разработка, което е отличен атестат за изследователските възможности на ас. Елена Иванова.

8. Резултати от собственото проучване

Резултатите от собственото проучване и тяхното обсъждане са изчерпателно представени и структурирани според поставените задачи. Прецизността на планирането и вещината на изпълнение на задачите са доказателство за значителния теоретичен и практически опит на докторантката в областта на кинезитерапията и управлението на здравните грижи.

9. Изводи на дисертационния труд

Изводите са ясно формулирани, следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати. От практическо значение са изводите, свързани с ускоряване на нормативното въвеждане на неконвенционалните методи в кинезитерапевтичната практика, както и преоценка на законовата рамка с допълнение и конкретизиране на неконвенционалните методи, които могат да се изучават и прилагат от специалистите от професионално направление „Здравни грижи“. От особено значение е

изводът за отпадане на възможността лица със средно образование, завършили четири семестъра във висше медицинско училище да разкриват собствени практики и да предоставят здравни услуги в областта на неконвенционалните методи.

10. Приноси на дисертационния труд

Трудът има значителни приноси, които обогатяват съществуващите познания, представляват новост за науката, страната и Европа, коригират известни представи или допълват някои непълноти в познанията за неконвенционалните методи и развитието на комплементарната медицина у нас. Дисертационният труд е с теоретико-методологични и практико-приложни приноси, значими за теорията и практиката. Трудът е написан на висок научен стил, с прецизност в изложението и интерпретацията, демонстрирана в хода на цялата разработка. Резултатите от дисертационния труд могат да бъдат използвани за утвърждаване на концепцията за комплексния подход при хронично болния пациент в клиничната практика на медицинските и здравните специалисти. Крайните резултати са свързани с осигуряване на дължимата от държавата и обществото грижа към гражданите, нуждаещи се от продължителна рехабилитация, чието високо качество да гарантира недопускане на лица без необходимата квалификация и компетентност до пазара на здравни услуги.

11. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен според изискванията и в синтезиран вид отразява напълно съдържанието на дисертационния труд. Развит е в обем от 70 страници, много добре онагледен с високоинформативни фигури и таблици. Към него е добавен и списък с публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

12. Публикации по темата на дисертационния труд

По темата на дисертацията Елена Иванова е представила три пълнотекстови публикации, чиято тематика е изцяло в полето на неконвенционалните методи: „Ароматерапията, като алтернативна медицина“, „Мястото на Аюрведа в подхода към българския пациент“ и „Терапевтични аспекти на Айенгар йога“. Статиите са разработени през 2018 г. с авторския колектив на учебния сектор по Рехабилитация и на Университетския център по източна медицина към Медицински университет-Варна.

Докторантката е първи автор на една от публикациите, свързани с дисертационния труд и втори на останалите две.

13. Критични бележки и препоръки

Критични бележки относно изпълнението на целта посредством решените задачи и доказването на хипотезата нямам. Препоръчвам на докторантката да представи резултатите от дисертационния труд на национални и чуждестранни форуми с оглед популяризирането на възможностите на комплементарната медицина.

14. Лични впечатления от кандидата

Личните ми впечатления от ас. Елена Иванова я характеризират като целенасочен, последователен, прецизен, отговорен, отдаден и работоспособен професионалист. Тя притежава богат административен и академичен опит в областта на здравните грижи, рехабилитацията и кинезитерапията, проявява качества на задълбочен и добросъвестен професионалист и преподавател със стремеж към непрекъснато развитие.

Заклучение

Представеният дисертационен труд е на актуална и значима тема, изпълнен прецизно и на високо методично ниво, оригинален, предоставя нови знания, допринасящи за развитието на комплементарната медицина като наука и практика, включва собствен научно-изследователски опит и значими теоретико-методологични и практико-приложни приноси. Дисертацията напълно покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (2018), Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна. Оценката на всички достойнства на дисертационния труд ми дават основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на Елена Крайчева Иванова, в област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве и докторска програма „Управление на здравните грижи“.

2.03.2022 г.
гр. Варна

Рецензент:
(проф. д-р Параскева Манчева, д.м.н.)